

MAXALLIY HOKIMIYAT ORGANLARI AXBOROT TIZIMLARINI LOYIHALASH INSTRUMENTARIYASI VA YARATISH YO'LLARI.

ERGASHEV BAHRIDDIN NOMOZ O'G'LI,

Jizzax davlat pedagogika instituti informatika va uni o'qitish
metodikasi kafedrasida o'qituvchisi

Tesiz: Ushbu maqolada O'zbekistonda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi, ta'lim texnologiyalari, mahalliy boshqaruv tizimida foydalanish uchun asosiy ko'rsatmalar bilan bog'liq ta'lim yangiliklari mavjud.

Kalit so'zlar: hukumat, interaktiv axborot tendentsiyalari, aloqa, axborot xavfsizligi, davlat xizmatlari, interaktiv xizmatlar,

O'zbekistonda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (keyingi o'rinlarda - AKT) yanada rivojlantirish bo'yicha, xususan, davlat va xo'jalik boshqaruvi organlarining rasmiy veb-saytlari, mahalliy hukumat va hukumat portallari orqali xalqqa elektron interaktiv xizmatlar ko'rsatilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013 yil 31 dekabrda 355-sonli "O'zbekiston Respublikasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanish holatini baholash tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qaroriga asosan 2014 yil Elektron hukumat tizimini rivojlantirish markazi va O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligining Axborot va jamoat xavfsizligi markazi (keyingi o'rinlarda - Vazirlik) mutaxassislari har chorakda davlat boshqaruvida, mahalliy boshqaruv organlarida AKTni joriy etish va rivojlantirish vaziyat tahlil qilinmoqda va reyting baholari o'tkazilmoqda.

Reytingni baholashning maqsadi tashkilotlarda AKTni joriy etish holatini tahlil qilish, to'siqlarni aniqlash, ularni yo'q qilish va samaradorlikni oshirish bo'yicha harakatlar rejasini ishlab chiqishda amaliy yordam berish, shuning uchun AKTni joriy etish va rivojlantirish bo'yicha ustuvor takliflarni tayyorlashdir.

2020 yilning ikkinchi choragi yakunlariga ko'ra jami 103 ta davlat va xo'jalik boshqaruvi, mahalliy davlat hokimiyati organlari (keyingi o'rinlarda - davlat hokimiyati organlari), shu jumladan 47 ta davlat boshqaruvi organlari, 42 ta xo'jalik boshqaruvi organlari va 14 ta mahalliy davlat hokimiyati organlari AKTni joriy etish holati aniqlandi va AKTning rivojlanishi baholandi.

Kafolat sug'urta kompaniyasi AKTni joriy etish va rivojlantirish bo'yicha davlat idoralari orasida eng yuqori reytingga ega. (100 balldan 96,85 ball). 2020 yil ikkinchi chorak yakunlari bo'yicha u 95,04 ball to'plab, "O'zbekiston Respublikasi Xalq banki" ATB reytingida 2-o'rinni egalladi. Uchinchi o'rinni "O'zbekiston rangli metall parchalari, chiqindilarni qayta ishlash va qayta ishlash zavodi" OAJ 94,20 ball bilan egalladi, yakuniy ko'rsatkichlarning o'rtacha o'sishi 2018 yilning shu davriga nisbatan 9,80% ni tashkil etdi.

Shuningdek, reyting natijalariga ko'ra, kuchli beshlik, O'zbekiston Respublikasi Avtomobil yo'llari davlat qo'mitasi - 92,49 ball (o'tgan yilning shu davriga nisbatan o'sish 6,43%), shuningdek, O'zsanoatqurilishbank ATB - 90,65 ball (o'tgan yilning shu davriga nisbatan 22,71 foizga o'sgan).

NIS.UZvebsaytiorqali, qayta ishlash va saqlash bo'yicha idoralararo avtomatlashtirilgan axborot tizimi taqdim etilgan ma'lumotlarning sifati va ishonchliligini tahlil qilibboriladi.

2020 yil II chorak natijalariga ko'ra, Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (keyingi o'rinlarda - UIDXP) orqali interaktiv davlat xizmatlarini ko'rsatish uchun arizalarni ko'rib chiqish muddatlari muntazam ravishda buzilganligi sababli, rasmiy veb-sayt va interaktiv davlat xizmatlari ko'rsatkichlarining yaxshilashuvi (keyingi o'rinlarda - IDX)gaolibkelgan.

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, davlat organlarida AKTni joriy etish uchun mas'ul bo'linmaning yetishmasligi yoki malakali mutaxassislarni jalb qilish tashkilotlarga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini samarali joriy etish va rivojlantirish bilan bog'liq kamchiliklarning asosiy omili hisoblanadi.

Elektron hukumatni rivojlantirish markazi mutaxassislari har chorakda reytingni o'tkazgan davlat idoralari uchun AKTni joriy etish va rivojlantirish samaradorligini monitoring qilish va baholash natijalari to'g'risida ma'lumot berishdi va kamchiliklarni bartaraf etishni tavsiya etishdi. Ushbu sohadagi ishlar samaradorligini oshirish maqsadida davlat organlarining mas'ul mutaxassislari ishtirokida seminar va videokonferentsiyalar, AKTni samarali tatbiq etish bo'yicha masofaviy o'qitish, anketalarni to'ldirish metodikasi tashkil etiladi. AKTni joriy etish va rivojlantirish samaradorligini monitoring qilish va baholash bilan bog'liq masalalar bo'yicha mutaxassislar bilan telefon va elektron shakllarda ma'lumot almashish imkoniyati mavjud.

Natijalar davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari xodimlari, mahalliy hokimiyat organlari, vazirlik vakillari ishtirokida doimiy ravishda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasida muhokama qilinadi va aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha ko'rsatmalar va tavsiyalar beriladi.

Vazirlik tomonidan o'z vakolatlari doirasida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 4 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasi

Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligini tashkil etish to'g'risida" gi PF-4702-sonli Farmoni o'z ichiga vazirliklar, idoralar, kompaniyalarni oladi. , uyushmalar, mahalliy davlat hokimiyati organlari, shuningdek, tadbirkorlik sub'ektlari va fuqarolar. Davlat va xo'jalik ma'muriyati va mahalliy hokimiyat organlari rahbarlari AKTni rivojlantirish bo'yicha kompleks dasturlarning o'z vaqtida va to'liq bajarilishi, "elektron hukumat" xizmatlari va axborot tizimlarining joriy etilishi, baholash natijalari, sanoat va tarmoqlarda samarali va interaktiv davlat xizmatlari uchun mas'uldirlar. iqtisodiyot. sifatli bajarilishi uchun shaxsan javobgardir. Yilda yuqoridagi ko'rsatkichlar amalga oshirishda kamchiliklarga taqdirda, u sohasidagi vazirliklar, idoralar, kompaniyalar, uyushmalar, yirik korxonalar va birlashmalar, davlat hokimiyati organlari rahbarlarining yaroqliligini inobatga uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

AKT bo'yicha ishlarni davlat va xo'jalik boshqaruvi, mahalliy hokimiyat organlari tomonidan qoniqarsiz tashkil etilgan taqdirda, Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi kechiktirilgan davlat tashkilotlari faoliyati to'g'risida tegishli qarorlar qabul qildi. jazo tayinlash yoki ishdan bo'shatish to'g'risida taklif kiritish huquqiga ega.

Mamlakatimizda so'nggi yillarda aholiga davlat xizmatlari ko'rsatish tizimi izchil va tizimli isloh qilinmoqda hamda takomillashtirilmoqda. Har bir tumanda (shaharda) Davlat xizmatlari markazlari tashkil etildi va 2019-yil davomida ular tomonidan 13 mln.ga yaqin xizmatlar ko'rsatildi.

Bugungi kunda ayrim hududlarda ko'rsatilayotgan davlat xizmatlari soni 130 taga yetdi, mijozlar soni esa kuniga 300 dan 1,5 minggaacha odamni tashkil etmoqda.

Shu bilan birga, davlat xizmatlaridan foydalanish uchun murojaat etuvchi aholi va tadbirkorlik subyektlarining soni doimiy ravishda o'sib borishi mazkur sohani takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha choralar ko'rilishini talab etmoqda.

Misolsifatida qarabo'tsak 2020-yil 1-apreldan Toshkent shahrida faqat Yagona interaktiv davlat xizmatlari portal hamda davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlarining rasmiy veb-saytlari orqali ko'rsatiladigan davlat xizmatlari ro'yxati quyidagilarni tashkil etadi.

1. O'zbekiston Respublikasining Qizil kitobiga kiritilmagan yovvoyi o'simliklar va ularning qismlarini olib kirish va olib chiqishga ruxsatnoma
2. O'zbekiston Respublikasining Qizil kitobiga kiritilmagan yovvoyi hayvonlar, ularning qismlari, hayot faoliyati mahsulotlari, zoologiya kolleksiyalari, trofeylar, tulumlarni olib kirish va olib chiqishga ruxsatnoma
3. O'zbekiston Respublikasining Qizil kitobiga kiritilmagan yovvoyi hayvonlarni saqlash va ko'paytirish bo'yicha pitomnikni, shuningdek, zoologik kolleksiyalarni hisobga qo'yish to'g'risidagi guvohnoma

4. Tadbirkorlik subyektlari yagona davlat reyestridan tadbirkorlik subyektlarining o'zi to'g'risida ko'chirma

5. Tadbirkorlik subyektlari yagona davlat reyestridan ko'chirma, maxfiy axborot bundan mustasno

6. Tadbirkorlik subyektlari yagona davlat reyestridan so'ralayotgan axborot va (yoki) hujjat mavjud emasligi to'g'risida ma'lumotnoma berish

7. Tadbirkorlik subyektlari yagona davlat reyestridan tadbirkorlik subyektlari ro'yxatini elektron shaklda berish, olish imkoniyati qonun hujjatlari bilan cheklangan ma'lumotlar bundan mustasno

8. Manzil-ma'lumot axborotlarini taqdim etish

9. Soliq to'lovchi jismoniy shaxslarni soliq organlarida hisobga qo'yish, STIR berish

10. Yakka tartibdagi tadbirkorning ro'yxatdan o'tkazilganlik to'g'risidagi guvohnomasini to'xtatib turish

2020 yil 6 oy davomida davlat xizmatlari markazlari tomonidan 3,6 millionta xizmat ko'rsatilgan. Xizmatlari turi 13 taga ko'payib, 143 taga yetgan. Bu haqda Davlat xizmatlari agentligining axborot xizmati ma'lum qildi.

Markazlar orqali davlat xizmatlarini qabul qilishga bo'lgan talabni hisobga olgan holda joriy yil yakuniga qadar yana **20 dan** ortiq davlat xizmatlarini ko'rsatish rejalashtirilmoqda.

Ko'rsatilgan davlat xizmatlarining statistik hisobotlariga e'tibor beradigan bo'lsa, ular ichida eng ko'pi soliq to'lovchining identifikatsion raqami (STIR) aniqlash, olish va o'zgartirish – **693 ming**, jismoniy shaxslarga, ya'ni elektron raqamli imzo sertifikatini berish – **453 ming**, shuningdek Ko'chmas mulk obektlariga bo'lgan huquqni davlat ro'yxatidan o'tkazish – **223 ming**, Kadastr pasportini shakllantirish – **199 mingtani** tashkil etmoqda.

Bugungi kunga kelib davlat xizmatlari markazlarining 96 ta innovatsion binosi foydalanishga topshirilgan, ularning 42 tasi davlat-xususiy sheriklik shartlari asosida barpo etilgan, ayni vaqtda 90 ga yaqin shunday binolarni qurish ishlari jadal olib borilmoqda.

Shuningdek, aholiga sayyor davlat xizmatlari ko'rsatish uchun ajratilgan 189 ta «Damas» avtomobillari va 20 ta maxsus jihozlangan «Isuzu» avtobuslari orqali jami 80 mingga yaqin sayyor davlat xizmatlari ko'rsatildi. Tuman markazidan uzoqda joylashgan (100-300 km) hududlarda hamda aholining ehtiyojlaridan kelib chiqib, davlat xizmatlari markazining mavjud 53 ta filialari soni 57 taga yetkazildi, bu kabi ishlar davom ettirilmoqda.

Agentlik tomonidan davlat xizmatlarini ko'rsatish sohasiga doir **16 dan** ortiq qonun hujjatlari ishlab chiqildi, ayrim xizmatlar to'liq qayta ko'rib chiqilib, soddalashtirildi. Buning natijasida:

- xizmatlarni ko'rsatish muddati qisqartirildi;
- idoralararo integratsiyani yo'lga qo'yish orqali murojaat qiluvchilar tomonidan taqdim etiladigan hujjatlar soni keskin kamaytirildi;
- xizmat ko'rsatish jarayoni optimallashtirildi;
- xizmat ko'rsatuvchi organlar faoliyatini nomarkazlashtirish – ya'ni, xizmat ko'rsatish vakolatini yuqori turuvchi organdan quyi tuzilmalarga o'tkazish orqali xizmatning tezkorligini va manzilliligi ta'minlandi.

Shu vaqtga qadar vaqtinchalik reglament asosida ko'rsatilayotgan 5 ta davlat xizmati doimiy tartibga o'tkazilishi bo'yicha yangi reglamentlar qabul qilindi.

O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi va BMT Taraqqiyot dasturining "Elektron hukumatni rivojlantirish orqali davlat xizmatlari sifatini oshirish" loyihasi tomonidan "Elektron xizmatlarni yaratishda tezkor yondashuv: Britaniya tajribasi" qo'llanmasi ishlab chiqildi.

Qo'llanma Agile-ning ixcham dasturiy ta'minot metodikasiga bag'ishlangan bo'lib, u axborot tizimlarini ishlab chiqarishning an'anaviy usullaridan tubdan farq qiladi. Agile - bu dasturiy ta'minotni ishlab chiqish uchun qadriyatlar va tamoyillar to'plami, unga ko'ra dasturiy mahsulot o'zini o'zi boshqaradi va turli mutaxassislar guruhi hamkorligi natijasida bosqichma-bosqich shakllanadi.

Ushbu qo'llanmada xizmat foydalanuvchilarini o'rganish usullari, elektron xizmatlarni loyihalashtirish va rivojlantirish printsiplari hamda Buyuk Britaniyada onlayn xizmatlarni joriy etish bo'yicha loyihalarni baholash tizimi keltirilgan. Hujjat matni amaliy tavsiyalar va ko'rsatmalar shaklida taqdim etilgan. Qo'llanma elektron hukumat xizmatlarini ko'rsatuvchi davlat idoralari rahbarlari va mutaxassislari, biznes-tahlilchilar, mustaqil ekspertlar, olimlar va elektron hukumatga qiziquvchilar uchun mo'ljallangan.

Adabiyotlar:

1. Vazirlar Mahkamasining 2005 yil 22 noyabrdagi 256-sonli qarori "Davlat organlarining axborot tizimlarini yaratish tartibi"
2. Dyachenko SA Matematikaning yaxlit ramziy tizimidan universitetda yuqori matematika kursini o'rganishda foydalanish: Dis. ... Cand. ped. fanlar. - Orel, 2000 yil. -164 p.
3. G'ulomov SS, Abdullaev A.X. O'quv ustaxonalari va laboratoriya inshootlari funktsiyalarini simulyatsiya qilish uchun virtual skameykalar. - Toshkent: MVISSO, 2002. -23 b.
4. Lutfillaev MH Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini takomillashtirishda axborot texnologiyalarining integratsiyasi (informatika va tabiiy fanlar misolida): Dis. Ph.D. ped. Fan. -toshkent: o'zdpiti, 2006. -212 b.

5. Ergashev B. N. “Tools and ways of designing information systems of public and economic administration, local authorities” NOVATEUR PUBLICATIONS JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal ISSN No: 2581 - 4230 VOLUME 6, ISSUE 10, Oct. -2020

6. O‘zbekiston respublikasi prezidentining “Davlat xizmatlari ko‘rsatish milliy tizimini jadal rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2020-yil 31-yanvardagi pf-5930-sonli farmoni.